

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.361/2022/4. szám

A Debreceni Ítéltábla a Burai-Kovács, Perlaki, Stanka, Szikla és Társai Ügyvédi Iroda (cím, ügyintéző: dr. Stanka Gergely ügyvéd) által képviselt felperes neve (cím) felperesnek – a dr. Varga István ügyvéd (cím) által képviselt alperes neve (cím) alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 10.P.20.394/2020/30. számú ítélete ellen a felperes 32. sorszám alatt benyújtott fellebbezése és az alperesnek a Fővárosi Ítéltáblán 1.Pf.20.424/2022/3. szám alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a fellebbezett részének indokolását részben megváltoztatja, egyebekben helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 2 540 000 (kettőmillió-ötszáznegyvenezer) forint másodfokú perköltséget, az államnak pedig – külön felhívásra – 5000 (ötezer) forint le nem rótt csatlakozó fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

[1] A gazdasági társaság1 (a továbbiakban: gazdasági társaság1) és a gazdasági társaság2 „f.a.” (a továbbiakban: gazdasági társaság2) 2007. június 17-én keresetet indítottak a felperessel szemben az alperes bíróság előtt, amelyben azt kérték, hogy az alperes kötelezze a felperest elsődlegesen a gazdasági társaság1, másodlagosan pedig a gazdasági társaság2 részére 4 523 803 040 Ft kártérítés megfizetésére. Arra hivatkoztak, hogy a felperes jogellenesen mondta fel a gazdasági társaság2-nal kötött kölcsön-, hitel- és folyószámla szerződéseket, amelyből eredően a gazdasági társaság2-t az általa követelt összegnek megfelelő mértékű kár érte. A jogellenes felmondásra alapított követelést ugyanis a felperes a gazdasági társaság3-re (a továbbiakban: gazdasági társaság3) engedményezte, amely a gazdasági társaság2 eszközeit áron alul értékesítette a kizárólagos tulajdonát képező gazdasági társaság4 részére, így a gazdasági társaság2 további működése lehetetlenné vált. Az ebből eredő kártérítési követelését a gazdasági társaság2 a gazdasági társaság1-ra engedményezte.

[2] Az alperes a keresetet a 2011. április 4-én kelt 16.G.40.965/2007/82. számú elsőfokú ítéletével elutasította, a Fővárosi Ítéltábla azonban a 2012. február 15-én kelt 17.Pf.21.390/2011/7. számú végzésével ezt az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és az

alperest a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította, mert nem merítette ki a keresetet. A megismételt eljárás eredményeként az alperes a 2012. július 11-én kelt 25.G.40.389/2012/12. számú elsőfokú ítéletével ismét elutasította a keresetet. A kölcsön- és hitelszerződések felmondását jogellenesnek találta, de rámutatott, hogy a gazdasági társaság² vagyronvesztése nem a jogellenes felmondással, hanem azzal áll okozati összefüggésben, hogy annak eszközeit a gazdasági társaság³ áron alul adta el. Ezt az elsőfokú ítéletet a Fővárosi Ítéltábla a 2013. január 23-án kelt 3.Pf.21.587/2012/10. számú ítéletével helybenhagyta. Arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felmondás egyik oka valós volt, így a keresetet a felmondás jogszerűsége miatt kell elutasítani. A Kúria azonban a 2013. szeptember 14-én kelt Gfv.VII.30.109/2013/31. számú végzésével a jogerős ítéletet – az elsőfokú ítéletre is kiterjedően – hatályon kívül helyezte, és az alperest új tárgyalásra és új határozat hozatalára utasította. A határozatának indokolásában kifejtette, hogy a felperes felmondása jogellenes volt, ez pedig okozati összefüggésben áll azzal, hogy a gazdasági társaság² elveszítette a vagyonát, így kárt szenvedett. A megismételt elsőfokú eljárás feladatává tette a kár mértékének és annak vizsgálatát, hogy a felperes ki tudja-e menteni magát a felelősség alól annak bizonyításával, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

[3] Az újabb megismételt eljárás során az alperes a 2015. január 16-án kelt 25.G.43.910/2013/44. számú rész- és közbenső ítéletével a gazdasági társaság² keresetét elutasította, megállapította ugyanakkor, hogy a felperes teljes felelősséggel tartozik a gazdasági társaság¹ felé a jogellenes felmondással a gazdasági társaság²-nak okozott kár megtérítéséért. A Fővárosi Ítéltábla a 2015. július 8-án kelt 16.Gf.40.109/2015/11. számú közbenső ítéletével az alperes rész- és közbenső ítéletét helybenhagyta. A Kúria a 2015. szeptember 29-én kelt Gfv.VII.30.303.2015/2. számú végzésével a felperes által a jogerős közbenső ítélettel szemben benyújtott felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasította.

[4] Az összecszerűség tekintetében folytatódó eljárást az alperes a 2018. április 24-én kelt 22.G.43.910/2013/187. számú ítéletével fejezte be, amellyel kötelezte a felperest 1 230 308 520 Ft és annak ítéletben foglalt kamata megfizetésére a gazdasági társaság¹ részére. Ezt az elsőfokú ítéletet a Fővárosi Ítéltábla a 2019. március 6-án kelt 16.Gf.40.499/2018/18. számú ítéletével részben megváltoztatta, és a felperes által fizetendő tőkeösszeget 808 934 520 Ft-ra leszállította, az ezt terhelő késedelmi kamatot pedig a 2004. május 1-től 2004. december 31-ig terjedő időre évi 11%-ban, a 2005. január 1-től a kifizetésig terjedő időre pedig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat hét százalékkal növelt összegének megfelelő mértékben határozta meg. A jogerős ítéletet a Kúria a 2019. július 9-én kelt Pfv.VII.20.547/2019/13. számú ítéletével hatályában fenntartotta.

[5] A jogerős ítélet alapján a felperes 2019. július 18-án megfizetett a gazdasági társaság¹ részére 808 934 791 Ft kártérítést és 1 747 880 791 Ft késedelmi kamatot. Ezt követően: 2020. február 18-án keresetet indított a gazdasági társaság³ és a gazdasági társaság⁴ jogutódja: a gazdasági társaság⁵ ellen 1 230 308 520 Ft megfizetése iránt. Arra hivatkozott, hogy a felperes, a gazdasági társaság³ és a gazdasági társaság⁴ közösen okoztak kárt a gazdasági társaság²-nak, így – az egyetemlegesség szabályai szerint – az általa megfizetett kártérítés fele részét a gazdasági társaság³ és a gazdasági társaság⁵ kötelesek viselni. A per a Budapest Környéki Törvényszék előtt G.40.371/2022. szám alatt jelenleg is folyamatban van.

[6] A felperes a módosított keresetével arra kérte a bíróságot, hogy kötelezze az alperest 432 773 319 Ft és ezen összeg után 2019. július 18-tól a kifizetésig járó késedelmi kamat megfizetésére. Arra hivatkozott, hogy az alperes a gazdasági társaság¹ és a gazdasági társaság² által indított pert észszerű időn belül, azaz legkésőbb 2013. március 6-ig nem fejezte be, amellyel kárt okozott neki. Amennyiben ugyanis az alperes e kötelezettségének eleget tett volna, akkor 2013. március 6-tól a jogerős ítélet meghozataláig, azaz 2019. március 6-ig nem kellett volna 432 773 319 Ft késedelmi kamatot megfizetnie a gazdasági társaság¹ részére. Úgy érvelt, hogy a per észszerű időn belüli befejezésének elmulasztásából eredő alapjogsértés a Kúria BH2021.42. szám alatt közzétett Pfv.III.20.998/2019/7. számú ítélete szerint a jogerős ítélet meghozatalakor, azaz 2019. március 6-án következett be, ezért a keresetét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952. évi Pp.) 2. §-a (3) bekezdésének a 2014. március 15. napjától hatályos szövege, továbbá a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerződésen kívüli kártérítésre vonatkozó szabályai szerint kell elbírálni. Ennek megfelelően a keresetének jogalapjaként az 1952. évi Pp. 2. §-ának (1), (2) és (3) bekezdéseit, valamint a Ptk. 6:48. §-át, 6:519. §-át és 6:549. §-át jelölte meg.

[7] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Arra hivatkozott, hogy a pert nem az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének 2014. március 15-től hatályos szövege alapján kell elbírálni. Nem értett egyet a BH2021.42. számú eseti döntésben foglalt érveléssel, álláspontja szerint ugyanis az 1952. évi Pp. 2. §-a anyagi jogi szabály, így – a Ptk. hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptké.) 54. §-a alapján – annak azt a változatát kell alkalmazni, amelyik a károkozó magatartás megkezdésekor, azaz az előzményi per megindításakor volt hatályban. Az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének ekkor hatályos szövege pedig csupán méltányos elégtételt biztosító kártérítés követelését tette lehetővé, vagyoni kártérítésre tehát a felperes nem tarthat igényt. Utalt ugyanakkor arra is, hogy a BH2021.42. számú eseti döntésben foglalt gondolatmenet elfogadása esetén sem alapos a kereset, a jogerős ítélet meghozatalakor ugyanis a 1952. évi Pp. 2. §-a már nem volt hatályban, e jogszabályt és ezen keresztül a Ptk. szerződésen kívüli kártérítésre vonatkozó szabályait tehát nem lehet alkalmazni. Nem ismerte el, hogy megsértette a per észszerű időn belüli befejezésének kötelezettségét, továbbá állította, hogy a felperes kártérítés címén nem háríthatja át rá a gazdasági társaság¹ felé kifizetett késedelmi kamatot, hiszen azt nem a per esetleges elhúzódása, hanem a felperes kártérítési felelősséget megalapozó jogellenes magatartása és az idézett elő, hogy a kárt határidőben önként nem térítette meg. Érvelése szerint a felperes egyébként is az általa kifizetett késedelmi kamatot meghaladó vagyoni előnyhöz jutott azzal, hogy a gazdasági társaság¹-nak kifizetett tőkeösszeget – pénzügyként – tovább használta.

[8] Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletével a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 20 566 021 Ft + áfa perköltséget.

[9] A határozatának indokolása szerint a felek között vitás volt, hogy a per során az 1952. évi Pp. 2. §-ának mely időpontban hatályos szövegét kell alkalmazni. Ezt a vitát azonban fel lehetett oldani, hiszen a felperes csak akkor érvényesíthetett kárigényt, ha az alperes eljárásából eredően vagyoni hátrányt szenvedett. Ezért először azt vizsgálta meg, hogy egyáltalán keletkezett-e olyan kára a felperesnek, amelynek a megfizetésére az alperes kötelezhető. Álláspontja szerint e körben az volt a felperes kötelezettsége, hogy igazolja: a gazdasági társaság¹-nak kifizetett többletkamat csökkentette a vagyonát, azaz az alaptőkéjét.

Bár e kötelezettségéről a felperes a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 237. §-ának (2) bekezdése alapján tájékoztatást kapott, annak nem tett eleget.

[10] A Kúria BH2021.42. szám alatt közzétett eseti döntésére figyelemmel úgy foglalt állást, hogy a per alapját képező jogviszony a jogerős ítélet meghozatalakor, azaz 2019. március 6-án jött létre, ezért a pert a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 15. §-ának (1) és (2) bekezdései tükrében az ekkor hatályos jogszabály: a Ptk. alapján kellett elbírálni. Márpedig a Ptk. fenntartotta a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényben (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) írt kárfogalmat, amelyet azzal egészített ki, hogy a kártérítést csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével, kivéve, ha ez az eset körülményeire tekintettel nem indokolt [Ptk. 6:522. §-ának (2) bekezdése].

[11] Mindebből arra következtetett, hogy a felperes által a gazdasági társaságl-nak kifizetett késedelmi kamat nem sorolható a kár fogalmi körébe. A kamat ugyanis mind az 1959. évi Ptk., mind pedig a Ptk. alapján a pénz használatának díja, a késedelmi kamat rendeltetése pedig a jogosult késedeleméből eredő kompenzációja. A felperes által a gazdasági társaságl-nak kifizetett késedelmi kamat tehát kizárólag abból eredt, hogy a felperes jogellenesen kárt okozott a gazdasági társaságl-nak, amelyet önként nem térített meg. E fizetési kötelezettség nincs okozati összefüggésben az alperes tevékenységével, mivel az alperes nem kötelezte a felperest arra, hogy a tartozását ne fizesse meg, de még csak okot sem adott rá, hogy a kártérítési kötelezettségét ne teljesítse határidőben. Épp ellenkezőleg: a felperesnek a 2015. július 8-án meghozott jogerős közbenső ítélet alapján már tudnia kellett, hogy az általa okozott kárt meg kell térítenie, mint ahogy tisztában kellett lennie a késedelmi kamat mértékével is, hiszen azt jogszabály rögzítette. Csupán a kár mértéke lehetett kérdéses a számára. Ezért az alperes magatartása és a felperes késedelmi többletkamat fizetési kötelezettsége között nincs okozati összefüggés, így a kár fogalmának egyik szükségszerű és nélkülözhetetlen tényállási eleme hiányzik.

[12] Jelentőséget tulajdonított annak is, hogy a felperes pénzügyi tevékenységet végez, azaz pénz kezeléséből szerez jövedelmet, amely – a kereset jogalapjának fennállása esetén – csökkentő tényezőként vehető figyelembe. Bár a felperes állította, hogy a gazdasági társaságl-nak kifizetett tőkeösszeget nem használta, hanem céltartalékot képzett belőle, hitelt érdemlő bizonyítékot nem csatolt arra nézve, hogy ezen összeggel, amelyet jogellenesen nem fizetett meg 2004. május 1-től 2019. július 18. napjáig, miként gazdálkodott, abból mekkora vagyoni előnyre tett szert. Márpedig ezt az előnyt le kell vonni a felperesnek járó esetleges kártérítés összegéből, a káron szerzés tilalma ugyanis nemcsak a károkozó magatartásából eredő vagyoni előnyök levonását követeli meg, hanem azt, hogy a kártérítést csökkenteni kell minden olyan megtakarítással, amely a kárral összefüggésben következett be. A pénzügyi tevékenységként működő felperes számára pedig nem jelenthetett nagyobb hátrányt a késedelmi kamatfizetési kötelezettség, mint az az előny, amelyet a nála lévő idegen pénz későbbi kifizetésével realizálni tudott.

[13] A felperes a fellebbezésében arra kérte az ítéltáblát, hogy elsődlegesen változtassa meg az elsőfokú bíróság ítéletét, és kötelezze az alperest 414 149 212 Ft és járulékai megfizetésére. A másodlagos fellebbezési kérelme arra irányult, hogy az ítéltábla

helyezze hatályon kívül az elsőfokú ítéletet, és utasítsa az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára.

[14] Érvelése szerint az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy az általa megfizetett késedelmi kamat nem minősíthető kárnak. A Ptk. 6:522. §-ának (2) bekezdése szerint kár a károsult vagyonában bekövetkezett értékcsökkenés is, amely – jogcímétől függetlenül – bármilyen vagyont terhelő kifizetés lehet, így nemcsak a tőketartozás jogcímén kifizetett összeg tartozik ide, hanem a károsult vagyonából kiegyenlített kamattartozás is. A bírói gyakorlat egységes abban, hogy a károkozó magatartással okozati összefüggésben keletkezett fizetési kötelezettséget akkor lehet kártérítés címén áthárítani a károkozóra, ha azt a károsult részben vagy egészben teljesítette. Mivel a felperes a gazdasági társaság1-nak megítélt késedelmi kamatot már megfizette, a vagyona csökkent, így kárt szenvedett, amelynek megtérítését alappal követelte az alperestől, hiszen a kifizetett késedelmi kamat azért lett ilyen kiemelkedően magas összegű, mert az alperes jogellenesen járt el. Az ezzel ellentétes álláspontját az elsőfokú bíróság nem indokolta meg, mert nem tért ki a felperes által e körben előadott érvekre és eseti döntésekre, így az ítélete – a Ptk. 6:522. §-ának (2) bekezdése mellett – sérti a Pp. 346. §-ának (4) és (5) bekezdéseit is.

[15] Téves az elsőfokú bíróságnak az okozati összefüggés hiányára alapított érvelése is. A kártérítés után csak akkor jár késedelmi kamat, ha a károsult nem esett jogosulti késedelembe. Jelen esetben azonban a gazdasági társaság1 és a gazdasági társaság2 7 évet vártak az igényük érvényesítésével, továbbá csak 16 év után terjesztettek elő érdemi elbírálásra alkalmas keresetet. Ilyen körülmények között a felperes – prudens pénzintézetként – önként nem teljesíthette a vele szemben támasztott követelést, hanem azt vitatnia kellett, amely annyiban eredményre is vezetett, hogy végül csupán az eredeti kereset 16%-ának megfizetésére kötelezték őt az eljáró bíróságok. Ezen kártérítési kötelezettség teljesítése pedig – a károsult igényérvényesítési késedelme mellett – valójában kizárólag az alperes miatt húzódott el, hiszen célszerűtlenül és az eljárási határidőket megsértve vezette a pert, így elmulasztotta azt észszerű időn belül befejezni. E felróható magatartására előnyök szerzése érdekében nem hivatkozhat, így nem állíthatja, hogy a felperes azért kényszerült ilyen mértékű késedelmi kamatot fizetni a gazdasági társaság1 részére, mert önként nem teljesítette a kártérítési kötelezettségét, e késedelmet ugyanis épp az alperes jogellenes magatartása okozta. Az elsőfokú bíróság érvelésével szemben a felperes a jogerős közbenső ítélet alapján sem téríthette meg a gazdasági társaság1 kárát, mert e határozat a kártérítés összecszerúságát nem határozta meg, az ugyanis a jogerős ítélet megszületéséig bizonytalan maradt. Ezért a felperes kárát: az észszerű időn túl elhúzódott pertartamra eső késedelmi kamatrészt nem az idézte elő, hogy a felperes ismerte a kárösszeget, csak vonakodott azt megtéríteni, hanem az, hogy a per az alperes hibájából elhúzódott.

[16] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság nem azt állapította meg, hogy késedelmi kamatot sohasem lehet kártérítés címén másra áthárítani, hanem azt, hogy a felperes erre a konkrét esetben nem jogosult. E következtetéssel az alperes is egyetértett, továbbá osztotta az elsőfokú bíróság okozati összefüggés hiányára alapított érvelését is. Rámutatott, hogy a gazdasági társaság1 és a gazdasági társaság2 esetleges igényérvényesítési késedelme, továbbá a felperes által túlzottnak tartott kártérítési igénye nem zárta ki a felperes önkéntes teljesítését. A kárt ugyanis a felperes maga okozta gazdasági társaság2-nal kötött szerződések jogellenes felmondása folytán, így annak összegét – e megállapodások alapján – ismernie kellett. Ezért az elsőfokú bíróság ítélete érdemben helyes, olyan eljárási

szabálysértésre pedig a felperes nem hivatkozott, amely szükségessé tenné az elsőfokú eljárás megismétlését.

[17] Az alperes a csatlakozó fellebbezésében arra kérte az ítéltáblát, hogy változtassa meg az elsőfokú bíróság ítéletének indokolását akként, hogy a pert az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének azon szövege alapján kell elbírálni, amely a gazdasági társaság¹ és a gazdasági társaság² által előterjesztett kereset benyújtásának időpontjában volt hatályban, eszerint pedig a felperes kizárólag méltányos elégtételt biztosító kártérítésre tarthatott volna igényt, vagyoni kártérítésre nem.

[18] Mindezt azzal indokolta, hogy az elsőfokú ítélet tévesen tartalmazza a kereset jogalapját, a felperes ugyanis az 5. sorszámú keresetváltoztatásában a keresetét az 1952. évi Pp. 2. §-ára, valamint a Ptk. 6:48. §-ára, 6:519. §-ára és 6:549. §-ára alapította, továbbá világossá tette, hogy nem bírósági jogkörben okozott kártérítést kér, hanem az 1952. évi Pp. 2. §-ának (3) bekezdése alapján követel kártérítést, amelynek csupán mögöttes szabályként hivatkozott a Ptk. idézett rendelkezéseire. Az elsőfokú bíróság hiányosan rögzítette az alperes ellenkérelmét is, mert az elsődlegesen azon alapult, hogy a felperes az 1952. évi Pp. 2. §-ának 2014. március 15-től hatályos (3) bekezdése alapján nem követelhet kártérítést, ugyanis e jogszabálynak a 2003. július 1-től hatályos rendelkezéseit kell alkalmazni, amelyek csupán méltányos elégtételt biztosító kártérítést tesznek lehetővé, vagyoni kártérítést nem. A kártérítés általános feltételeinek fennállását az alperes csak arra az esetre vitatta, ha az elsőfokú bíróság elveti az elsődleges védekezését. Ennek ellenére az elsőfokú bíróság az elsődleges védekezéssel nem foglalkozott, mint ahogy nem tette egyértelművé azt sem, hogy a kereset az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének melyik időpontban hatályos szövege alapján bírálta el, továbbá miért a Ptk. szabályait alkalmazta. Azzal pedig, hogy az elsőfokú bíróság a Ptk. konkrétan meg sem jelölt rendelkezéseiben foglalt kártérítési feltételek vizsgálatába fogott, megsértette a Pp. 342. §-ának (3) bekezdését, mert olyan jogról hozott döntést, amelyre a felperes nem hivatkozott.

[19] Az elsőfokú bíróság akkor járt volna el helyesen, ha – az alperes elsődleges védekezése alapján – először abban foglal állást, hogy a felperes az 1952. évi Pp. 2. §-a alapján jogosult-e kártérítésre. E körben el kellett volna térnie a Kúria BH2021.42. szám alatt közzétett Pfv.III.20.998/2019/7. számú ítéletétől, és azt kellett volna megállapítania, hogy a pert az 1952. évi Pp. 2. §-ának azon szövege alapján kell elbírálni, amely a gazdasági társaság¹ és a gazdasági társaság² által előterjesztett kereset benyújtásakor volt hatályban. Ennek oka, hogy ez a jogszabályi rendelkezés anyagi jogi szabályt tartalmaz, ezért irányadó rá a Ptké. 54. §-a, amely a Ptk. hatálybalépése előtt megkezdett folyamatos jogsértésre a károkozó magatartás kezdetekor hatályos jogszabályt rendelte alkalmazni. Mivel a károkozó magatartás a keresetindításkor kezdődött, az 1952. évi Pp. 2. §-ának az ekkor hatályos szövegét kellett volna alkalmazni, amely csak a méltányos elégtételt biztosító kártérítést tette lehetővé, a vagyoni kártérítést nem.

[20] A kereset azonban a BH2021.42. számon közzétett eseti döntés elfogadása esetén sem lenne alapos. Ekkor ugyanis abból kellene kiindulni, hogy az alapjogsértést a jogerős ítélet idézte elő, ezért a kereset az ekkor hatályos jogszabályok alapján kellene elbírálni. Mivel azonban az 1952. évi Pp. az alapper jogerős befejezésekor már volt hatályban, a felperes erre alapított keresete ez esetben sem foghatna helyt. Utalt ugyanakkor arra, hogy a BH2021.42. számú eseti döntés elfogadása ellentétben állna a jogalkotó feltehető

akaratával. Az abban foglalt gondolatmenet szerint ugyanis kizárólag a per befejezésének időpontja határozná meg azt, hogy lehet-e, és ha igen, milyen igényeket lehet érvényesíteni a per észszerű időn belül történő befejezésének elmulasztása esetén. A jogalkotói akarat ezzel szemben az volt, hogy ezt a kérdést a keresetindításkor hatályos jogszabályi környezet alapján kell eldönteni. Ez utóbbi álláspontot tükrözik a Kúria Pfv.IV.21.511/2017/10., Pfv.III.21.273/2017/9., Pfv.VI.20.722/2019/7. és Pfv.IV.21.406/2017/13. számú ítéletei is, amelyekről a Kúria a BH2021.42. szám alatt közzétett Pfv.III.20.998/2019/7. számú ítéletének meghozatalakor jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül tért el.

[21] A felperes csatlakozó fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet csatlakozó fellebbezéssel támadott részének helybenhagyására irányult. Egyetértett az elsőfokú bíróság azon álláspontjával, hogy az alperes károkozó magatartása az előzményi per teljes időtartamát lefedi, a károsodás azonban csak a jogerős ítéleti marasztalás időpontjában, azaz 2019. július 9-én következett be. Ezért a pert az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének 2014. március 15. után hatályos szövege alapján kellett elbírálni, amely megfelel a Jat. 15. §-a (1) és (2) bekezdéseinek, valamint a BH2021.42. szám alatt közzétett eseti döntésben foglalt jogértelmezésnek. Mindez abból is levezethető, hogy az 1952. évi Pp. 2. §-ának (3) bekezdése szubszidiárius jellegű szabály, amelyre alapítva csak akkor lehet igényt érvényesíteni, ha az előzményi per jogerős ítélettel befejeződik, ezt megelőzően tehát nem jön létre magánjogi jogviszony a sérelmet szenvedett fél és az előzményi perben eljáró bíróság között. Kizárt az is, hogy az eljárás elhúzódása miatti kárigényt vizsgáló bíróság az előzményi perben fogatosított eljárási cselekményeket az ekkor még hatályba sem lépett Pp. rendelkezései alapján bírálja el. Azok az eseti döntések pedig, amelyekre az alperes a csatlakozó fellebbezésében hivatkozott, nem tartalmazzak ellentétes állásfoglalást a BH2021.42. szám alatt közzétett kúriai határozattal, így az alperesnek ez az érvelése is alaptalan.

[22] Az ítéltábla a fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés elbírálása során nem lépte át a fellebbezési és csatlakozó fellebbezési kérelmek, valamint a fellebbezési és csatlakozó fellebbezési ellenkérelmek korlátait (Pp. 370. §-ának (1) bekezdése), olyan eljárási szabálysértést vagy téves anyagi pervezetést ugyanis, amely erre okot adott volna, nem észlelt (Pp. 370. §-ának (2)-(4) bekezdései). Ezért – fellebbezés és csatlakozó fellebbezés hiányában – nem érintette az elsőfokú bíróság ítéletének azon rendelkezését, amelyik elutasította a keresetnek a 414 149 212 Ft kártérítést és járulékait meghaladó részét. Kizárólag abban foglalt állást, hogy az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel érintett keresetrészt a fellebbezésben foglalt okok miatt jogszerűtlenül utasította-e el, és ha nem, akkor a kereset elutasításának elsőfokú ítéletben foglalt indokai a csatlakozó fellebbezésben foglalt okok miatt jogszerűtlenek-e, vagy nem.

[23] A fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés érdemi elbírálása előtt fontos kiemelni, hogy az elsőfokú bíróság tévesen rögzítette az ítéletében azt, hogy a módosított kereset csupán 414 149 212 Ft kártérítés és járulékaik megfizetésére irányult. Ennek oka az, hogy a felperes az 5. sorszámú beadványban módosított kereset szerint 432 773 319 Ft kártérítés és járulékaik megfizetésére tartott igényt, amelyet utóbb nem szállított le. Nem tartalmaz ilyen nyilatkozatot a 12. sorszámú beadvány sem, hiszen abban a felperes csupán azt jelölte meg, hogy még az alperes károkszerzési tilalomra alapított védekezésének elfogadása esetén is lenne 414 149 212 Ft kára, amely – kifejezett keresetváltoztatás hiányában – nem értékelhető a kereset leszállításaként. Épp ellenkezőleg: a felperes a 27. sorszámú beadványában egyértelművé tette, hogy továbbra is az 5. sorszámú beadvány szerint tartja fenn a keresetét, hiszen a 27. sorszámú beadványban az általa követelt 432 773 319 Ft kártérítés felére, azaz

216 386 660 Ft-ra kért részítéletet, a másik felére pedig közbenső ítélet meghozatalát indítványozta. Az a tény ugyanakkor, hogy az elsőfokú bíróság az ítéletének indoklásában tévesen határozta meg a kereset tőkeösszegét, nem jelenti azt, hogy elmulasztott döntení a teljes keresetről. Az elsőfokú ítélet rendelkező részében ugyanis a felperes teljes keresetét elutasította, az indoklásában pedig mindezt olyan indokokra alapította, amelyek a keresetnek a 414 149 212 Ft kártérítést és járulékait meghaladó részét is alaptalanná teszik. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság nem sértette meg a Pp. 341. §-ának (1) bekezdésében foglalt kötelezettségét, ezért a Pp. 370. §-ának (2) bekezdése alapján nem kellett átlépni a fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés korlátain, hanem – ezek között maradva – felül kellett bírálni az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel és csatlakozó fellebbezéssel támadott részét.

[24] Ennek során az ítéltábla abból indult ki, hogy a felperes az 5. sorszámu beadványa szerint megváltoztatott keresetében nem közvetlenül az 1959. évi Ptk. vagy a Ptk. szabályai alapján követelte a bírósági jogkörben okozott kárának megtérítését, hanem az alperes felelősségét az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövegére alapította, és csupán az abban foglalt utaló szabály folytán hivatkozott a Ptk. szerződésen kívüli kártérítésre és bírósági jogkörben okozott kár megtérítésére vonatkozó szabályaira. Azt, hogy a módosított keresete az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének a 2014. március 15. napjától hatályos szövegében foglalt speciális felelősségi alakzaton alapul, a felperes nemcsak az elsőfokú eljárás során (10. sorszámu jegyzőkönyv 2. oldalának 7. és utolsó bekezdései), hanem a csatlakozó fellebbezési ellenkérelmében is egyértelművé tette. Az alperes ellenkérelme ezzel szemben elsődlegesen azon alapult, hogy a kereset közvetlen jogalapjaként megjelölt jogszabály: az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövege a per során nem alkalmazható. Ezért az elsőfokú bíróságnak – a csatlakozó fellebbezéssel egyezően – elsőként valóban azt kellett volna megvizsgálnia, hogy a jogvitára alkalmazni lehet-e egyáltalán az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövegét vagy nem. Mivel mindezt az elsőfokú bíróság elmulasztotta, e vizsgálatot az ítéltáblának kellett elvégeznie.

[25] Ennek eredményeként – a felperes érvelésével egyezően – megállapította, hogy a Kúria a BH2021.42. szám alatt közzétett Pfv.III.20.998/2019/7. számú ítéletében már eldöntötte azt a jogkérdést, hogy milyen esetben lehet igényt érvényesíteni az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövege alapján. E határozatában abból indult ki, hogy az 1952. évi Pp. 2. §-ának (3) bekezdésén alapuló igényérvényesítés a bíróság részéről elkövetett alapjogsértéssel létrejött magánjogi jogviszonyon alapul. Márpedig ha a fél az igényét az észszerű időn belül történő befejezéshez való alapvető jogának sérelmére alapítja, akkor a keresetlevél benyújtásától a jogerős ítélet meghozataláig terjedő időtartamot, vagyis az eljárás egészének tartamát kell vizsgálni annak eldöntése során, hogy az alapjogsértés megvalósult-e vagy nem. Ezért a felperes igényérvényesítése alapjául szolgáló jogviszony (az alapjogsértés) létrejöttének időpontja a jogerős ítélet meghozatalának a napja. Az 1952. évi Pp. 2. §-ának (3) bekezdését 2014. március 15. napi hatállyal a 2013. évi CCLII. törvény módosította, amely nem tartalmaz rendelkezést a szabályozási átmenetre, így a Jat. 15. §-a (1) bekezdésének a) pontja és a (2) bekezdésének a) pontja alapján az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövegét az időbeli hatálya alatt keletkezett tényekre és jogviszonyokra kell alkalmazni (Kúria Pfv.III.20.899/2019/7. számú ítéletének [39] és [40] pontjai). Mindezek alapján megállapította, hogy a per észszerű időn belül történő befejezéshez való jog sérelmére alapított igényérvényesítés esetén az alapul szolgáló magánjogi jogviszony a jogerős ítélet

meghozatalakor jön létre, így az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének ekkor hatályos rendelkezéseit kell alkalmazni.

[26] Az alperes érvelésével szemben az ítéltábla jogkérdésben nem térhetett el a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett fenti határozatától, erre ugyanis kizárólag a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32-33. §-ai alapján indult jogegységi eljárás keretében van lehetőség. Amíg tehát e határozattal ellentétes jogegységi határozat nem születik, az ítéltáblának jogkérdésben a Kúria közzétett határozatának megfelelően kell eljárnia, ellenkező esetben alapot adna a saját határozatával szembeni felülvizsgálatra [Pp. 406. §-ának (1) bekezdése], amely nyilvánvalóan hátráltatná a per észszerű időn belül történő befejezését, és így sértené a felek tisztességes eljáráshoz való jogát.

[27] Az alperes alaptalanul hivatkozott arra is, hogy a Kúria a BH2021.42. szám alatt közzétett Pfv.III.20.998/2019/7. számú ítéletét megelőzően több alkalommal is eltérően döntött az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének alkalmazhatóságáról. A csatlakozó fellebbezésben felsorolt kúriai határozatok egyike sem tartalmaz ugyanis kifejezett állásfoglalást arról, hogy milyen esetben lehet igényt érvényesíteni az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövege alapján, így e döntések nem állnak ellentétben a BH2021.42. szám alatt közzétett határozattal. Épp ellenkezőleg: e határozatban foglalt érvelést a Kúria utóbb a Pfv.II.21.084/2021/7. számú ítéletében kifejezetten megerősítette, így az alperes ezzel ellentétes érvelése minden alapot nélkülözött.

[28] A Kúria BH2021.42. szám alatt közzétett határozatával megegyező gondolatmenetet tükröz a Debreceni Ítéltábla BDT2022.4543. szám alatt közzétett Pf.II.20.176/2022/9. számú döntése is, amely kimondta, hogy a jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és észszerű időn belül történő befejezéséhez való jogának sérelmére alapított igényérvényesítésnek akkor van helye, ha az alapjogsérelem az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének hatálya alatt, azaz legkésőbb 2017. december 31. napjáig bekövetkezett, ez esetben ugyanis az igényt – a Pp. hatálya alatt megindított perben – 2018. január 1. napja után is lehet érvényesíteni. Az ugyanakkor már kizárja az ilyen igények érvényesítését, ha az alapjogi sérelem 2018. január 1-jét követően következett be, ekkor ugyanis az alapjogsértésből eredő követelést megalapozó jogszabály: az 1952. évi Pp. 2. §-ának (3) bekezdése már nem volt hatályban.

[29] Ezen eseti döntések alapján jól látható, hogy a felperes nem érvényesíthetett igényt az alperessel szemben az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövege alapján, mert az általa sérelmezett alapjogsértést állítása szerint a gazdasági társaság¹ és gazdasági társaság² által indított per észszerű időn túl elhúzódó jogerős befejezése idézte elő, amely 2019. március 6-án történt meg, ekkor azonban az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövege már nem volt hatályban. A kereset közvetlen jogalapját képező jogszabály alkalmazhatatlansága pedig elegendő indok a kereset elutasítására, ezért nem volt szükség annak vizsgálatára, hogy az alperes valóban megsértette-e a felperesnek a per észszerű időn belüli befejezéséhez fűződő alapjogát, továbbá nem kellett megvizsgálni a szerződésen kívüli kártérítés további jogszabályi feltételeinek, így a kárnak és az okozati összefüggésnek a fennállását sem. Ezért az ítéltábla mellőzte az elsőfokú ítélet indokolásának erre vonatkozó részeit.

[30] Mivel pedig a felperes a keresetét kifejezetten az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövegére alapította, az ítéltábla – az alperes érvelésével szemben – nem foglalhatott állást abban a kérdésben sem, hogy a kereset vajon alapos lenne-e az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének 2014. március 15-ig hatályos szövege alapján, vagy nem. A felperes ugyanis a keresetének jogalapjaként nem erre a jogszabályra hivatkozott, ezért az ítéltábla az abban foglalt feltételek fennállásának vizsgálatával megsértette volna a Pp. 342. §-ának (3) bekezdését, hiszen olyan jogról hozott volna érdemi döntést, amelyet a felperes a per során nem állított.

[31] A kifejtett okok miatt a felperes keresete nem foghatott helyt, ezért e kereset részbeni teljesítésére irányuló fellebbezése nem volt alapos, az alperes csatlakozó fellebbezésének azon része azonban megalapozottnak bizonyult, amelyben az alperes arra hivatkozott, hogy a felperes a BH2021.42. szám alatt közzétett eseti döntés elfogadása esetén sem érvényesíthet igényt az 1952. évi Pp. 2. §-a (3) bekezdésének 2014. március 15. napjától hatályos szövege alapján (csatlakozó fellebbezés [21] pontja). Ezért az ítéltábla a Pp. 383. §-ának (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet fellebbezett részének indokolását – a fent írt módon – részben megváltoztatta, az elsőfokú ítélet fellebbezett részét pedig egyebekben helybenhagyta.

[32] A fellebbezés nem vezetett eredményre, a csatlakozó fellebbezés azonban lényegében eredményes lett, ezért a felperes a másodfokú eljárás során mind a fellebbezés, mind pedig a csatlakozó fellebbezés tekintetében pervesztesnek minősül. Erre figyelemmel az ítéltábla őt kötelezte az alperes indokolás ellen előterjesztett csatlakozó fellebbezése folytán le nem rótt 5000 Ft eljárási illeték [az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 46. §-ának (4) bekezdése és 48. §-a], továbbá az alperes jogi képviselői munkadíjból álló másodfokú perköltsége megfizetésére [Pp. 83. §-ának (1) bekezdése]. Ez utóbbi összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának (6) bekezdése és 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján 2 000 000 Ft + áfa, azaz 2 540 000 Ft-ban határozta meg, ez állt arányban ugyanis az alperes ügyvédje által kifejtett tevékenységgel, aki a fellebbezési ellenkérelmében és csatlakozó fellebbezésében is túlnyomórészt megismételte az elsőfokú eljárásban előadott érveit.

[33] A fellebbezési illetékből és a jogi képviselőjének munkadíjából eredő másodfokú perköltségét a pervesztes felperes viseli [Pp. 83. §-ának (1) bekezdése].

Debrecen, 2022. november 10.

Dr. Bakó Pál s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Tibor Tamás s.k. előadó bíró, Dr. Árok Krisztián s.k. bíró